

РЕЦЕНЗИЯ

на научноизследователската и учебно-преподавателската дейност на гл. ас. д-р Елена Петкова Петкова и д-р Радка Мирчева Стаматова – кандидати в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ в област на висшето образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика, научна специалност 05.07.01 Теория на възпитанието и Дидактика (Андрагогия и Методика на възпитателната работа) за нуждите на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – гр. Бургас

Рецензент: Проф. д.п.н. Веска Иванова Шивачева
Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – гр. Бургас

В конкурса, обявен в Държавен вестник, бр.47 от 06.06.2014 г. и в сайта на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“- Бургас за нуждите на катедра „Педагогика и Психология“, преименувана по-късно на „Педагогика и Методика на обучението“, участват двама кандидати: гл. ас. д-р Елена Петкова Петкова от същата катедра и д-р Радка Мирчева Стаматова - старши учител в ОУ „Васил Априлов“- Бургас.

Рецензията е на основание на решение на Научно жури и на Заповед на Ректора № РД-307/26.10.2017г. и Заповед на Ректора № РД - 351/28.11.2017.

Познавам лично двамата кандидати, но нямам съвместни публикации и не съм в конфликт на интереси с тях. Последователността на оценяването на учебната и научноизследователската им дейност представям по азбучен ред.

1. Биографични данни

1.1. Биографични данни на гл.ас. д-р Елена Петкова Петкова

Гл.ас. д-р Елена Петкова е родена на 25.01. 1960 г. в гр. Бургас. Завършва Немска езикова гимназия в родния си град. От 1978г. до 1982 г. е студентка в СУ „Св. Кл. Охридски“ - филиал Благоевград, специалност „Предучилищна педагогика“. През 2009 г., след защита на дисертационен труд към Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ - гр. Бургас, получава образователна и научна степен „Доктор“ по научна специалност 05.07.01. Теория на възпитанието и дидактика. Участва в летни квалификационни курсове по теория и практика на индивидуалната психология в образованието към Институт по образованието „Алфред Адлер“ в Германия (от 1996г. до 1999г.), в обучителни семинари по „Конвенцията на ООН за правата на детето“ (1998г.), по проект „Училище без дискриминация“

(2010г.) и др. Притежава сертификати за високо равнище на владеене на немски език и на руски език.

От 1982 г. започва работа като детски учител и методик в ОДЗ „Вл. Павлов“-Бургас, след което е на същата длъжност в ОДЗ „Ран Босилек“-Бургас. От 1985 г. е учител в УПК за помощник-възпитатели към Немска езикова гимназия - Бургас. След конкурс през 1988г. е назначена на основен трудов договор като преподавател в Учителски институт „Хр. Ботев“-Бургас и по-късно през 1991г. е избрана за старши асистент. След включването на Учителския институт в структурата на ПУ „Паисий Хилендарски“ през 1995г. е избрана за главен асистент и след преобразуването на института във Факултет по обществени науки при Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ до момента продължава работата си на тази длъжност в катедра „Педагогика и психология“.

Богатият професионално-педагогически опит, академичното и творческото развитие на д-р Елена Петкова, участието ѝ в подготовката на учебна документация за педагогически специалности, в национални и международни проекти, семинари, презентациите на научни форуми и дискусии, взаимодействието с образователни и социално-педагогически институции, представените отзиви и сертификати доказват значимостта на постигнатите резултати и уважението на научно-педагогическата колегия към нея.

1.2. Биографични данни на Радка Мирчева Стаматова

Д-р Радка Мирчева Стаматова е родена на 23.09.1953 г. в гр. Средец, Бургаска област. Завършва средно специално образование в Техникум по икономика „Начо Иванов“ – гр. Бургас. От 1975г. до 1977 г. учи в Полувисш институт за детски и начални учители „Хр. Ботев“ – гр. Бургас - специалност „Детски учител“, а от 1979 г. до 1984 г. е студентка в СУ „Св. Климент Охридски“ - специалност „Педагогика“. През 2006 г., след защита на дисертационен труд към Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – гр. Бургас, получава образователна и научна степен „Доктор“ по научна специалност 05.07.03 Методика на обучението по природознание.

От 1979 г. започва работа като детски учител, по-късно е директор на ЦДГ в кв. Горно Езерово, ЦДГ № 24 и ЦДГ № 11 и др. в Бургас. От 1991 г. е учител в Основно училище „Васил Априлов“ - гр. Бургас, където към настоящия момент е старши учител. Притежава първи клас квалификация, придобит през 1997г. Привлечена е на граждански договор от Община

Бургас като консултант на екологични клубове. От 2008г. до 2012 г. е хоноруван преподавател към ФОН при университет „Проф. д-р Асен Златаров“- Бургас.

Д-р Радка Стаматова извършва системна научноизследователска дейност и представя резултати на научни форуми. Включва се в международни и национални проекти, квалификационни курсове и др. на МОН, Висши училища, ЦИУУ, СБУ, БЧК, НПО и др. Получава отличия на Община Бургас за дейността си като експерт и автор на учебни програми по проекти за екологично образование. Награждавана е от МОН с почетното отличие „Неофит Рилски“ и е номинирана два пъти от СБУ за „Учител на годината“, многократно и от други организации и сдружения.

Дългогодишният професионално-педагогически опит в областта на предучилищното и началния етап на основното образование и творческата реализация на д-р Радка Стаматова, участието в международни и национални конференции, педагогически четения, семинари и дискусии, в подготовката на учебна документация, получените награди, сертификати и отзиви показват висока оценка за нейните постижения.

2. Учебно-преподавателска дейност

2.1. Учебно-преподавателската дейност на гл. ас. д-р Елена Петкова

Гл.ас. д-р Елена Петкова има 26 години непрекъснат преподавателски стаж на основен трудов договор в Учителския институт - Бургас и Университет „Проф. д-р Асен Златаров“- Бургас. Към датата на конкурса е заемала 19 години академичната длъжност главен асистент и отговаря на изискването на чл.67(1), т. 2а на ПУРПНСЗАД. През този период е с пълна учебна натовареност, като провежда упражнения и лекции по дисциплините: „Теория на възпитанието“ (за спец. ПНУП, ПНУПЧЕ, Социална педагогика - ОКС Бакалавър), „Методика на възпитателната дейност“ (за спец. Социална педагогика - ОКС Бакалавър), „Андрагогия“ (за спец. Социална педагогика - ОКС Бакалавър), Педагогически технологии на играта (за спец. ПНУП, ПНУПЧЕ - ОКС Бакалавър), „Въвеждане в педагогиката и специалността“, „Практикум Ученически отдиш (за спец. ПНУП, ПНУПЧЕ - ОКС Бакалавър), „Социална рехабилитация - практикум сред природата, Текуща социално-педагогическа практика, Преддипломна социално-педагогическа практика. Автор е на учебните програми на посочените дисциплини, както и на дисциплината „Педагогическа етика“. На граждански договор извършва преподавателска дейност към БСУ, СУ, „Св. Кл. Охридски“- ЦИУУРК, БНК за УНИЦЕФ, РААБЕ - България. Съавтор е на учебно помагало „Теория и практика на груповото обучение“, което се прилага в обучението на студентите от спец. ПНУП, ПНУПЧЕ,

ПНУПЧЕ и на 2 учебни помагала за Детската градина и за началната училищна степен. Възлаганата учебна натовареност в университета, разработените учебни програми и лекционни курсове са свързани с компетентностите ѝ като „Доктор“ по научна специалност 05.07.01. Теория на възпитанието и Дидактика и са в съответствие с профила на настоящия конкурс и неговата конкретизация за Андрагогия и Методика на възпитателната работа. В справката за приносите са посочени осъществяваните от кандидатката нововъведения в методите на обучение на студентите – етическите практикуми, моделите „Студенти обучават студенти“ и „Социалната кауза“.

Гл. ас. д-р Елена Петкова извършва съвместна работа със студенти по смисъла на чл. 27(4), т.1в) на ЗРАСРБ и чл.67(2), т.8. на ПУРПНСЗАД. Тя е научен ръководител на 14 дипломанти, защитили своите дипломни работи с отличен успех. По проект „Студентски практики“ към ОП „Развитие на човешките ресурси“ е избрана от 108 студенти за академичен наставник за специалностите ПНУП, НУПЧЕ и Социална педагогика. Кандидатката е осъществила научно ръководство на кръжочна дейност на 17 студенти, които са представили доклади на Студентски научни сесии.

Наблюденията ми като колега от университета показват, че гл.ас. д-р Елена Петкова е уважаван преподавател и търсен научен консултант от студентите.

2.2. Учебно-преподавателската дейност на д-р Радка Стаматова

Д-р Радка Стаматова има продължителен учителски стаж, като от уч.2008/2009 г. до уч.2011/2012 г. извършва преподавателска дейност на граждански договор в университет „Проф. д-р Асен Златаров“- Бургас и следователно, отговаря на минималното изискване за преподавателска заетост, посочено в чл.67(1), т. 2(б) на ПУРПНСЗАД. Като хоноруван университетски преподавател към Факултета по обществени науки провежда занятия по дисциплините „Методика на обучението по природознание и родинознание в I – IV клас“, „Методика на обучението по природознание“ „Хигиена и здравно възпитание“, „Основи на обучението по природознание и родинознание“, „Основи на природознанието и родинознанието“, „Природознание“, „Технология на екологичното образование“. Автор е на осем учебни програми на посочените по-горе дисциплини. Възлаганата учебна натовареност в университета, разработените учебни програми и лекционни курсове са свързани с компетентностите ѝ като „Доктор“ по научна специалност 05.07.03 - Методика на обучението по природознание.

За подпомагане на подготовката в начална училищна степен разработва самостоятелно 4 учебни помагала, предназначени за ученици и за учители. В работата си като учител д-р Радка Стаматова реализира кръжочна дейност с ученици. Не е представен документ за съвместна работа със студенти - кръжочници и дипломанти. Наблюденията ми показват, че е уважаван учител-наставник на студенти, провеждащи педагогическа практика в училището, където работи.

3. Научноизследователска дейност

При оценяването на научноизследователската дейност на кандидатите в конкурса следвам изискванията на чл. 24, 26 и 27 на ЗРАСРБ и на чл. 67 на ПУРПНСЗАД в университета.

3.1. Научноизследователската дейност на гл. ас. д-р Елена Петкова

Трудовете, които гл. ас. д-р Елена Петкова представя за конкурса и които не повтарят публикациите към дисертационния труд, са 45 бр. и следователно, научната продукция по брой превишава изисквания минимум, отразен в чл. 67(1) т. 3 от ПУРПНСЗАД в университета. От тях авторката определя 1 за самостоятелна монография (191 стр.), 1 – двуезична студия в съавторство (50 стр. на бълг. език и 49 стр. на англ. език), 33 - статии в специализирана периодика и в сборници от конференции, 3-учебни помагала (1- за студенти от педагогически специалности и 2 - за детска градина и начално училище) 2 - статии в национален вестник. От публикуваните статии 14 са в специализирана чужда периодика. В съавторство са 12 от трудовете (1 студия, 8 статии и 3 помагала). Под печат е 1 публикация. Публикуваните доклади на научни конференции (международни и национални) са в пълен текст в рецензирани издания, сборници с научна редакция, сигнатура и издателство. Шест от докладите на научни форуми са представени от резюмета и заедно с двете публикации в „Учителско дело“ независимо, че са по профила на конкурса, не подлежат на разглеждане п няма да ги рецензирам.

Забелязани до момента от кандидатката са 12 цитата на нейни трудове от 11 автора в 11 техни статии и следователно се спазва изискването, посочено в чл.67(1), т.3.

Считам, че представените научни публикации са по профила на обявения конкурс и анализът на тяхното съдържание дава основание групирането им да е в следните **направления:**

- **Теория на възпитанието, Методика на възпитателната работа**

След защитата на докторската дисертация на тема „Правото на детето да изразява мнение като ценност за учителите и родителите“, гл. ас. д-р Елена Петкова се стреми да задълбочава изследванията си по тази проблематика. Полезен за Теорията на възпитанието и за Методиката на възпитателната работа е монографичният ѝ труд „Справедливо отношение към правата на детето в образованието“ (№1), в който се представят резултати от изследване на факторите и условията, оказващи влияние върху формирането на това отношение. Извършва се задълбочена научна аргументация на спецификата на правата на детето в образователната система и се обосновават методически аспекти на дейността на педагозите по проблема. Теоретичният анализ отразява правните основания на Конвенцията на ООН за правата на детето, литературата и практиката по проблема, като се предлага авторски йерархичен модел за ранжиране на правата на детето (стр.40) и се извежда съдържанието на ключовите понятия и равнищата на справедливото/правно релевантното отношение към този феномен (стр.63). Направен е критичен обзор на проведени експериментални изследвания и добри практики по проблема, като по оригинален начин в координатна система графично са представени типовете възпитатели и се предлага новаторски концептуален модел за промяна. Въз основа на това се апробира методическа система за възпитаване на справедливостта като нравствено качество на учениците със съответни критерии. Освен в посочената монография авторската методика за възпитателно взаимодействие, с оглед правата на детето, се откроява и в други трудове (№3,7,13,14, 23, 24, 25, 26). Съдържанието на публикациите доказват иновативността и системността на изследванията в тази насока, особено при разкриване на връзката между проявите на агресия, функционалната неграмотност, прилагани административни решения и феномена справедливост в образованието.

Насочеността на авторката към възможни рискове за нравствени деформации на личността и методическото обезпечаване на превантивната дейност в училище я ориентират към неразработения от педагогическата наука и практика проблем за консуматорските нагласи и поведение у децата. Добро впечатление правят резултатите от екипната изследователска работа в тази насока, представени в двуезичната студия в съавторство „Превенция на консуматорски нагласи и поведение у българските деца чрез стратегическо обучение в началното училище“, където кандидатката е водещ автор (№27). В труда се извършва многоаспектна теоретична

интерпретация на проблема, конструира и се обосновава новаторски модел на стратегия за целенасочена подкрепа на възпитателната работа в училище с оглед превенция на консуматорски нагласи и поведение, като се извеждат методически насоки.

Авторката изследва възможностите на групово-състезателната дейност за развитието на децата в предучилищна възраст в условията на детската градина. Обосновани са методически и технологични решения за възпитаване у децата на отношение за лоялна конкурентност и за формиране на социална сензитивност като личностно качество (№16,17,18, 40).

Анализът на съдържанието на публикациите в направленията „Теория на възпитанието“ и „Методика на възпитателната работа“ дават основание за извеждане на **приноси**, които по моя преценка се свързват, както с разработване и апробиране в практиката на авторски модели със съответна методика за установяване и измерване на отношението към правата на детето в условията на образователната среда и конкретни методически решения за формиране на справедливостта като качество на личността, така и с обосноваването на методически предпоставки за превенция на прояви на агресия, функционална неграмотност, консуматорски нагласи и поведение. Приносен характер имат и предложените модели за методическото обезпечаване на групово-състезателната дейност в детската градина с оглед формирането на личностни качества и развитието на децата в предучилищна възраст. Посочените трудове (20бр) са свързани с конкретизацията на конкурса за Методика на възпитателната работа.

– **Андрагогия**

Андрагогическата проблематика присъства в голяма част от публикациите на гл.ас. д-р Елена Петкова. Изследвайки по-горе отразените проблеми за правата на детето и справедливостта в образованието, авторката откроява и адекватните педагогически подходи, използвани от учителите, от студентите-педагози в хода на преддипломната им практика и от родителите (№2, 3, 5). В редица други статии като „Студенти обучават студенти - андрагогически модел „Споделяне чрез презентирание в специалност „Социална педагогика“, „Вътрешно-университетските проекти като възможност за усъвършенстване на обучението в специалност „Социална педагогика“, „От социалния случай до социалната кауза“, „Промяна на ценностните ориентации към студентите - педагози чрез андрагогически методи“ и др., авторката разкрива методологическите ориентири и представя апробирани нетрадиционни форми, методи и

средства за обучение на студентите (№ 4, 6, 10, 11, 12, 15, 19, 24). Полезен е авторският андрагогически модел „Децата коригират възрастните“, свързан с екологичното възпитание (№6). Интерес представлява проучването на авторката за полезни практики, свързани с наставничеството на млади учители от университетски преподаватели с оглед новите реалности в предучилищните и училищните институции. В андрагогически план се извеждат условията и предпоставките, при които наставничеството допринася за развитие на професионално-педагогическите им компетенции и личностния им потенциал и ориентирането им към иновации (№ 8; 28-под печат). Обърната към подготовката на бъдещия учител за работа в иновативно училище, авторката проучва мнението на ученици, студенти-педагози и млади педагози относно кои страни на училището „Хогуортс“ в книгата „Хари Потър“ на Дж. Роулинг са привлекателни за тях (№ 9).

Смятам, че публикациите в направление „Андрогогия“ са с **приносен характер**, тъй като в тях се обосновава съвременен модел за образование и обучение на студенти-педагози, като най-млади възрастни учащи, с прилагане на нетрадиционен педагогически инструментариум, който при оптимално съчетаване с традиционните методи и средства допринася за позитивна промяна на ценностната им ориентация към педагогическата професия и към детето. Извършената научноизследователска дейност е свързана с обосноваване на потребността и съвременните измерения на наставничеството на млади учители от университетските преподаватели. Посочените трудове (15бр.) са свързани с конкретизацията на конкурса за Андрогогия.

Участие в научноизследователски проекти на гл. ас. д-р Елена Петкова

Кандидатката документира участието си в 1 национален научноизследователски проекта към НИИОО и 11 проекта към научноизследователския сектор в университета, финансирани от фонд НИХ, като на един от тях е ръководител и отчетите по тях са приключили с научни и научно-приложни резултати в публикации. От посочения списък е видно, че темите на девет от реализираните проекти са свързани с проблеми на Андрогогията и Методиката на възпитателната дейност. Следователно, осъществената проектна дейност е по смисъла на чл. 27 (4), т.2а) на ЗРАСВРБ и посоченото в чл.67(1), т.4 в ПУРПНСЗАД задължително изискване кандидатите да са участвали в научноизследователски проекти, приключили с научни и научно-приложни резултати, които да съдържат приноси в съответната област. Гл.ас. д-р Елена Петкова прилага служебни

бележки за внедрени научноизследователски резултати в Детска градина и в социална институция.

3.2. Научноизследователската дейност на д-р Радка Стаматова

Трудовете, които д-р Радка Стаматова представя за конкурса и които не повтарят публикациите към дисертационния труд, са 79 бр. и следователно, научната продукция по брой превишава изисквания минимум, отразен в чл. 67(1) т. 3 от ПУРПНСЗАД в университета. От тях авторката определя 5 за самостоятелни монографии, 21 - студии, 19 - статии в годишници и списания, 28 - доклади на научни форуми, 4 - учебни помагала за училищната мрежа и 3 - статии в национален вестник. В & 13 на ПУРПНСЗАД в университета е записано, че монографичен труд е рецензиран труд, който е посветен на определен въпрос на научното познание и е публикуван на хартиен или електронен носител от научно или университетско издателство с редакционна и научна колегия и притежава ISBN. В областта на педагогическите науки е утвърдено разбирането, че монографията е публикувано рецензирано научно издание с един или повече автори, което представя цялостно изследване по определена тема, с обем не-по-малък от 100 стандартни страници и идентификационен стандартен номер. В този смисъл приемам труда под №29 за монография, но считам, че другите 4 публикации, определени от кандидатката за монографии под №30 (38 стр.), №37 (70 стр.), №47 (75 стр.) и №53 (44 стр.) би трябвало да се причислят към жанра студии. Студията е рецензиран научен труд, публикуван в списание, сборник или самостоятелно и представящ определени аспекти на проблем, като за педагогическите науки се приема да е с обем не по - малък от 17 стандартни страници. Преценявам, че съдържанието и обема на представените за студии публикации би трябвало да се приемат за статии (№52-3 стр., №59 - 7стр., №60 - 6 стр., №62 - 4стр., №63 - 3стр., №64 -8 стр., №65 - 8стр., №67-8стр., №68 - 14 стр., №69-4 стр., №70 -4 стр., №71- 7 стр., №72 -7 стр., №73-7 стр., №74 (под печат), №75 (под печат), №76-7 стр., №77-7стр., №78(под печат), №79(под печат).

В съавторство са 5 от публикациите. От публикуваните статии 18 са в чужда периодика. Под печат са 4 от публикациите. Публикуваните доклади на научни конференции (международни и национални) и други форуми са в пълен текст. Статиите в националните вестници, независимо, че са в областта на педагогическото познание и практика, не подлежат на рецензиране, поради което няма да ги оценявам.

Забелязани до момента от кандидатката са 51 цитата на нейни трудове от 5 автора в 19 техни публикации и следователно, изискването, посочено в чл.67(1), т.3 е спазено.

В справката за основните приноси д-р Радка Стаматова групира публикациите си в направленията: Дидактика, Методика на възпитателната работа, Андрагогия, Методика и други. Анализът на съдържанието на представените научни трудове ми дава основание да предложи друго групиране в **направления**, а именно:

– **Дидактика, Екологично образование и Методика на обучението по природознание**

След защитата на докторската дисертация на тема „Формиране на система за екологично образование с ученици от I - IV клас“ (2006г.), авторката се стреми да разширява и задълбочава изследванията си по тази проблематика. Полезен за теорията и практиката на екологичното образование в началния етап на основната образователна степен е издаденият през 2007г. монографичен труд „Екологичното образование на учениците от I до IV клас (от теория към практика) - №29, в който се обосновава системата на работа, диференцирана по класове и конкретизирана за обучението по „Роден край“, „Околен свят“ и „Човекът и природата“. Представен е анализ на учебното съдържание на посочените учебни предмети и възможните междупредметни връзки с оглед екологичното образование. В монографията се анализират варианти на технологични решения на урочни форми, екскурзии, походи, театрални спектакли, игри и др., в които умело се съчетават традиционни и иновационни методи и средства на обучение, като се акцентира на рационалната визуализация и интерактивността. Интерес представляват прилаганите проблемно-познавателни и занимателни задачи със здравно-екологична насоченост. Стремещът на д-р Радка Стаматова да постига приемственост в екологичното образование на учениците в основната училищна степен я насочва към прогимназиазиялния етап и през същата година публикува труда „Основи на екологичното образование от V до VII клас (Структурно-съдържателен модел), №30. Учебните задачи са структурирани в два блока: теоретико-изследователски и експериментално-практически. Представена е система на работа, свързана с предмети от културно-образователната област „Природни науки и екология“ – „Човекът и природата“ (Vкл., VI кл.) и „Биология и здравно възпитание (VIIкл.). Освен посочените публикации, в които е открит същественият принос на

авторката за екологичното образование, екологичните акценти на обучението на учениците в началната степен изпъкват и в други научни трудове под №10, 13, 14, 15, 17, 18, 20, 22, 25, 27, 28, 33, 34, 43, 51, както и в четирите учебни помагала, предназначени за учители и ученици (№12,31,32,46). Те разкриват системността и оригиналността на изследванията на д-р Радка Стаматова в тази насока. Затова убедително считам, че посочените по-горе научни публикации (17 бр.) са с **приносен характер**, тъй като в тях се обосновават теоретични и практико-приложни модели на система за екологично образование на учениците и се разкриват педагогическите условия и конкретни методически предпоставки за постигане на очакваните резултати преди всичко за началния етап на основната училищна степен. Резултатите от проведените изследвания и съответните методически разработки са полезни за учители, както и за университетски преподаватели, подготвящи студенти по Методика на обучението по Околен свят и по Човекът и природата, но са извън конкретизацията на конкурса за Андрагогия и Методика на възпитателната работа.

Д-р Радка Стаматова откроява различни аспекти на възможностите на самостоятелната работа на децата с учебника и книгата (№8), съчинението-описание (№9), реализацията на краеведския принцип (№16,20), на усвояването на знания по роден край (№42), оценяването и мотивацията за учене (№35), успеваемостта на ученика (№57,65), на продуктивното обучение и на развиващата дидактическа среда (№26,59), прилагането на иновационни технологии в образованието (№ 62, 63), ученето на децата – билингви (№66,68), прилагането на метода на М. Монтесори, хумора и стимулирането на образованието в началния училищен етап (№ 69,74, 75). Предлаганата дидактическа интерпретация на посочените проблеми е полезна за теорията и практиката на обучението в началното училище, но съдържанието на публикациите (17 бр.) не е свързано с обявения конкурс по Андрагогия и Методика на възпитателната работа.

– **Теория на възпитанието, Методика на възпитателната работа**

Публикациите, отнасящи се към Теорията на възпитанието и Методиката на възпитателната работа, са разностранни. Още в първите си четири научни съобщения на национална конференция, авторката откроява отделни аспекти на проблема за самостоятелността на децата в началната училищна възраст, като разкрива методическите предпоставки за първоначалното формиране и развитието на това качество (№ 1, 2, 3, 4).

Отделя внимание на възпитаването на човечност у децата в тази възраст (№5); на различни страни на екологичното възпитание и формирането на любов и уважение към природата (№7,19,24); на ролята на кукления театър и други страни на театралното изкуство и музикално-двигателните импровизации за художествено-творческото развитие на 6-7 годишните деца; на ролята на театралното изкуство за естетическото възпитание (№8, 54); на спортната анимация и здравословния статус на ученика (№21). В полето на изследователските търсения са проявите на агресия в училище, уточняването на детерминантите, ролята на българските народни празници и обичаи за превенция на тази проява на девиантно поведение (№ 49, 67). Авторката откроява семейството като отговорен фактор за хармоничното развитие и здравословния начин на живот на децата и ролята на взаимодействието на учителя с родителите (№ 48, 55, 56, 58, 70).

Д-р Радка Стаматова се обръща и към проблема за употребата и злоупотребата на наркотични вещества, като в труда „Наркоманията - бич върху нашите чада“ (№47) разкрива различни аспекти на проблема. Анализира причините, които подтикват тийнейджърите към дрога, обосновава възможната превантивна дейност и представя съдържателна характеристика на необходимите знания за наркотичните вещества, за състава и въздействието им върху организма. Обосновава модел за превенция „От теория към практика“. Интерес представляват предложените методически разработки на теми, подходящи за свободноизбираема подготовка, свързана със здравно-екологично образование и възпитание (IV клас – XI клас). Представени са резултати от анкетно проучване по изследвания проблем. В труда „Защо лекувани наркомани не се интегрират в обществото“ (№53) авторката задълбочава проучванията си по проблема за зависимостта от наркотични вещества, като анализира различни случаи на поведение след проведено лечение на наркозависими.

Анализираните публикации в направления „Теория на възпитанието“ и „Методика на възпитателната работа“ дават основание за извеждане на **приноси**, които се свързват, както с обосноваването на модел за ефективна превантивна дейност за антидрога и система на работа с лекувани наркозависими, така и с методиката на възпитателната работа за формиране на качества у децата в началния етап на основната училищна степен и на екологична култура у тях, за преодоляване на прояви на агресивно поведение и за засилване на отговорността на семейството като

възпитателен фактор. По моя преценка тези трудове (20бр.) са в полето на конкретизацията на конкурса по Методика на възпитателната работа.

– Специална педагогика

Предмет на изследователските търсения на д-р Р. Стаматова са проблеми, свързани с обучението на деца със специални образователни потребности. Основателно авторката отстоява виждането, че интегрирането им в училищната среда е новата мисия на училището, своеобразна акредитация за обществена зрялост, израз на хуманна проява и на загриженост към тях и голямо предизвикателство за учителя е да се справи с проблема (№ 36, 41, 44, 50, 61, 62). Полезен за педагогическата практика е трудът „Методика за обучението на деца със специални образователни потребности (СОП) – прогресивна мускулна дистрофия „Дюшен“(№ 37), в който се анализират и обобщават резултатите от индивидуалната работа с конкретен случай на дете. Теоретичната интерпретация на апробирания индивидуален модел се свързва с разработените критерии за оценяване на постигнатите резултати и методическите разработки на урочни форми.

Откритата научно-приложна изследователска дейност на д-р Радка Стаматова е с приносен характер, но публикациите (7 бр.) са в областта на Специалната педагогика и не са тясно специализирани по темата на обявения конкурс - Андрагогия и Методика на възпитателната дейност.

– Андрагогия

В годината на кандидатстването в конкурса д-р Радка Стаматова постига висока публикационна активност, като от представените осемнадесет труда за 2014г. осем са свързани с андрагогическа проблематика. В част от тях се разглеждат въпроси на професионалната подготовка на бъдещи учители, изявата на професионализма на педагогическите кадри, мотивацията за труд и компетентностите на учителите за работа в мултикултурна среда, възможностите на неформалното обучение и интеркултурното образование (№ 64, 76 (под печат), 77(под печат), 78(под печат),79(под печат). В три от публикациите авторката пряко визира андрагогията, като прави опит за исторически анализ на прехода от педагогиката към този феномен и го съотнася с дистанционно обучение и със спецификата на упражняването на учителската професия (№71,72,73). Считаю, че посочените публикации (8бр.) са свързани с конкретизацията на конкурса - Андрагогия. Заедно с това отбелязваю, че представената продукция в това направление не показва в необходимата степен научна аргументция на изложените тези за

андрагогията като област на научното познание за образованието и обучението на възрастните и не убеждава за иновативност на извършената научноприложна дейност, поради което е трудно да открия приноси.

Участие в научноизследователски проекти на д-р Радка Стаматова

В справката за проекти кандидатката визира участието си в екипи на 10 образователни проекти, финансирани по програми на ЕС, към различни фондове, МОН и др. Не е представен документ за научноизследователска проектна дейност по смисъла на чл. 27 (4), т.2а) на ЗРАСВРБ и посоченото в чл.67(1), т.4 в ПУРПНСЗАД.

4. Препоръки към кандидатите

Препоръките по отношение публикациите се отнасят само за тези, които са в полето на конкретизацията на конкурса - Андрагогия и Методика на възпитателната дейност.

4.1. Препоръки към гл. ас. д-р Елена Петкова

Студията в съавторство „Превенция на консуматорски нагласи и поведение у българските деца“ е с научноприложен характер и е препоръчително при цитиране на виждания на утвърдени в педагогическата и психологическата науки автори да се прилагат приетите стандартни правила, като преимуществено се ползват първоизточниците - на хартиен или електронен носител (виж № 27 – стр.13,14, 18, 20).

4.2. Препоръки към д-р Радка Стаматова

Смятам, че достойнствата на публикациите на д-р Радка Стаматова в областта на Андрагогията биха се повишили, когато приемайки или отхвърляйки дадена теза, извършва аргументирана критична оценка. В тази връзка е необходимо в по-голяма степен да обосновава приетата гледната точка за андрагогията като относително самостоятелна наука и заедно с това да коментира защо не приема да е включена в системата на педагогическите науки. От преосмисляне се нуждае твърдението, че „Най-доминиращата форма на обучение, както в Европа, така в Америка е педагогиката“, тъй като педагогиката е наука за възпитанието, образованието и обучението на човека и като такава обосновава закономерности, принципи, подходи, различните компоненти и страни на тези три явления и на педагогическия процес и на педагогическата система като цяло, но не се свежда до форма на обучение. Неточност в прилагания понятиен апарат установявам и при разглеждането на „Андрогогиката като алтернативен модел на обучение“ (№72) и че „Андрогогиката се прилага в България без значение на...“ (№71).

Според мен е полезно в бъдеще авторката да оптимизира разностранната тематична насоченост на изследователската си дейност и усилията се насочат към постигане на синкретичност.

Препоръчвам на авторката да отбелязва цитати от излезли от печат статии, тъй като 16 от представените цитати са от публикации под печат към датата на кандидатстването в конкурса.

Заедно с това и към двете кандидатки отправям препоръка да насочат публикационната си активност и към други специализирани и реферирани издания, индексирани в световни база данни.

5. Обобщение

Участващите двама кандидати в настоящия конкурс за „Доцент“ отговарят на количествените изисквания за академичен стаж, брой публикации и цитирания. Затова е необходимо да ги съпоставя по показателите, посочени в чл.27(4) на ЗРАСРБ и чл. 67 на ПУРПНСЗАД, така както е указано в чл.68 на правилника на университета.

Съпоставянето по отношение на учебно-преподавателската работа в университета е съобразно чл. 27 (4), т.1. Възлаганата на гл.ас. д-р Елена Петкова учебна натовареност, разработените учебни програми и лекционни курсове са свързани с придобитата ОНС „Доктор“ по научна специалност 05.07.01 и с профила на настоящия конкурс и неговата конкретизация за Андрагогия и Методика на възпитателната работа, като кандидатката осъществява нововъведения в методите на преподаване в педагогическите специалности в университета. При д-р Радка Стаматова учебно-преподавателската дейност в университета е в съответствие с компетентностите ѝ като „Доктор“ по научна специалност 05.07.03 - Методика на обучението по природознание, но не е по профила на конкурса и конкретизацията му за Андрагогия и Методика на възпитателната работа. Сравняването извършвам и съгласно чл. 27 (4), т.1б) на ЗРАСРБ и на чл.67(2), т.7 на правилника на университета за публикувани учебници, учебни помагала и др. учебни материали, свързани с учебната дейност със студенти. Гл.ас. д-р Елена Петкова е съавтор на учебно помагало „Теория и практика на груповото обучение“, което се прилага в обучението на студентите от спец. ПНУП, НУПЧЕ, ПНУПЧЕ и на 2 учебни помагала за Детската градина и за началната училищна степен. Д-р Радка Стаматова е автор на 4 учебни помагала, предназначени за ученици и за учители.

Сравняването е и с оглед съвместна работа със студенти по смисъла на чл. 27 (4), т.1в) на ЗРАСРБ чл.67(2), т.8. на ПУРПНСЗАД. Гл.ас. д-р Елена

Петкова е осъществила научно ръководство на 17 студенти – кръжочници и на 14 дипломанти. Д-р Радка Стаматова не представя списък на студенти-кръжочници и дипломанти.

При съпоставяне на научната продукция на кандидатите се съобразявам с чл.27 на ЗРАСРБ и с изискванията в чл. 67 (1), т. 3 на ПУРПНСЗАД в университета *трудовете и публикациите на кандидатите да са по профила на обявения конкурс, тясно специализирани*. Считам, че представените от гл.ас. д-р Елена Петкова трудове и основните научни приноси са по профила на обявения конкурс и неговата конкретизация, като 20бр. от тях са тясно свързани с Методика на възпитателната работа и 15бр. - с Андрагогията. Извършеното оценяване на научноизследователската дейност на д-р Радка Стаматова показва, че голяма част от трудовете ѝ са в направления, свързани с Екологичното образование на учениците, Дидактиката, Методика на обучението по природознание и Специалната педагогика. Действително публикациите в тези направления имат приносен характер, но са извън конкретизацията на конкурса, отбелязана в обявата в скоби (Андрагогия и Методика на възпитателната работа). Преценявам, че 20бр. от публикациите ѝ са в съответствие с конкретизацията на конкурса по Методика на възпитателната дейност и имат приноси, които по-горе са изведени. По моя преценка трудовете, свързани с другата конкретизация на конкурса – Андрагогия са 8 (от които 4 под печат), но анализирането им не дава основание за извеждане на приноси.

Сравняването извършвам и по отношение указаното в чл. 27 (4), т.2а) на ЗРАСРБ и посоченото в чл.67(1), т.4 в ПУРПНСЗАД задължително изискване *кандидатите да са участвали в научноизследователски проекти, приключили с научни и научно-приложни резултати, които да съдържат приноси в съответната област*. Гл.ас. д-р Елена Петкова удостоверява, че се е включила в 11 проекти по НИХ към университета (като ръководител на един и в екип за останалите) и в един национален научноизследователски проект на НИИО с отчетени научни и научно-приложни резултати в публикации. Д-р Радка Стаматова представя списък за участие в международни и национални проекти с приложен характер, но не удостоверява с документ, че са научноизследователски по смисъла на посоченото изискване.

Съпоставянето е и по чл.27 (4),т.2в) за приложени в практиката резултати от научни изследвания и изискването на чл. 67 ал.2 т.10 на ПУРПНСЗАД за представяне на документ, ако има такива. Гл.ас. д-р Елена

Петкова прилага служебни бележки за внедрени научноизследователски резултати в Детска градина и в социална институция. Д-р Радка Стаматова не прилага такъв документ.

Имайки предвид гореизложеното, предлагам на уважаемите членове на Научното жури и на членовете на Факултетния съвет на Факултета по обществени науки да гласуват с положителен вот гл. ас. д-р Елена Петкова Петкова да бъде избрана за „доцент“ в област на висшето образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика, научна специалност 05.07.01 Теория на възпитанието и Дидактика (Андрагогия и Методика на възпитателната работа) за нуждите на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – гр. Бургас.

24.01.2018 г.
Бургас

Рецензент:

/Проф. д-р Радка Иванова Шивачева/